

Stan na 17 listopada 2018 r.

Skorowidz ikonografii łódzkiej.

(przedmiotowy)

(w dodatku ilustrowanym p.t. „Łódź w Ilustracji” do „Kuriera Łódzkiego”,
24 VIII 1924 – 27 VIII 1939, nr 34)

**>> ostatni opracowany numer „Łodzi w Ilustracji”:
nr 52, z 29 XII 1935 r. <<**

© korzystaj do woli z tych informacji, ale nie zapomnij w
odsyłaczku podziękować; uzupełnienia, korekty i uwagi mile
widziane

UWAGA:

**KORZYSTAJ Z PRZYCISKU „PLAN DOKUMENTU”, KTÓRY ZNAJDZIESZ NA
PASKU W GÓRZE EKRANU (lupa na tle ikony dokumentu), ŻEBY POZNAĆ
OGÓLNIĘ STRUKTURĘ HASEŁ LUB SZYBKO ODNALEŹĆ POSZUKIWANE
HASŁO.**

WSTĘP

Zasady opisów

1. Na tym etapie pracy skoncentrowano się wyłącznie na zapisach bibliograficznych
2. Informacje pod danym hasłem o instytucji, stowarzyszeniu itp. mają wyłącznie charakter roboczy. Ich rzetelne opracowanie jest zaplanowane na drugi etap prac nad skorowidzem.
3. W zasadzie wszystkie informacje zawarte w opisach pod hasłami pochodzą z podpisów pod zdjęciami opublikowanymi w „Łodzi w Ilustracji”. Jeżeli zostały rozszerzone w oparciu o inne materiały, to wymieniono je w „Bibliografii” danej osoby.
4. Układ i ilość haseł jest odzwierciedleniem odnalezionych fotografii do danego tematu. Inaczej mówiąc: nie ma zdjęcia nie ma hasła !
5. Żółte **podświetlenia** to informacje „do wyjaśnienia” lub „do uzupełnienia”.
6. Opisy zostały tak sformułowane, aby można było dokonać wstępnego wyboru poszukiwanego zdjęcia bez jego oglądania.
7. Tam gdzie było to do ustalenia lub taka informacja została zawarta w podpisie podano dokładne daty wykonania danego zdjęcia.
8. W odniesieniu do placówek łódzkich różnego rodzaju instytucji, stowarzyszeń i organizacji itp. przyjęto jednolitą formę „oddział łódzki” zamiast np. „w Łodzi”

LITERA „C”

1. CECHY

porównaj: – **ORGANIZACJE i STOWARZYSZENIA** – kulturalne – Resursa Rzemieśnicza w Łodzi
– **ZWIĄZKI** – zawodowe – Zjednoczenie Pracowników Rzemieśniczych w Łodzi

– Ogólnie

BIBLIOGRAFIA:

[1] (KUP), Po rymarzach został tylko sztandar. [w:] „Dziennik Łódzki”, wyd. A, 14 VII 2005, nr 163, s. 8.

1929

– nr 28, z 21 VII, s. 1: delegacje cechów i organizacji rzemieślniczych przy Płycie Nieznanego Żołnierza w Łodzi zgromadzone z okazji powstania Izby Rzemieśniczej w Łodzi (**14.07.1929**)

1935

– nr 10, z 10 III, s. 5: bal reprezentacyjny rzemiosła łódzkiego
– nr 46, z 17 XI, s. 6: łodzianka, która zmuszona warunkami kryzysu gospodarczego podjęła pracę szewca; zdjęcie wykonane przy warsztacie pracy

– Cech Bednarzy

porównaj: **OSOBY** – **SALZWEDEL** Karol Ludwik (b. starszy Cechu); **ZAGNER** Adolf (hon. v-ce prezes)

– Cech Blacharzy m. Łodzi [ten sam ??]

vel Majstrów Blacharskich, vel Mistrzów Blacharskich

porównaj: – **CECHY** – Podmistrzów Blacharskich w Łodzi
– **OSOBY** – **SOKOŁOWSKI** Jan (starszy Cechu)

Rok założenia: 1851. Adres: ul. J. Kilińskiego 70 (1927). W 193... zmiana nazwy na Chrześcijański Cech Blacharzy.

– Chrześcijański Cech Blacharzy w Łodzi

patrz: **CECHY** – Cech Blacharzy w Łodzi

1938

– nr 5, z 30 I, s. 3:

– Chrześcijański Cech Stolarzy w Łodzi

Adres:

Powstał w prawdopodobnie w 1937 r., na wzrastającej w tym czasie fali antysemityzmu w Polsce.

1938

– nr 45, z 6 XI, s. 1:

– Chrześcijański Cech Szklarzy w Łodzi

porównaj: **CECHY** – Szklarzy w Łodzi

Adres:

Powstał w I dekadzie października 1937, prawdopodobnie wydzielając się z od dawna istniejącego Cechu Szklarzy w Łodzi, na wzrastającej w tym czasie fali antysemityzmu w Polsce. W tym samym roku powstał też m.in. Cech Krawców Chrześcijań w Łodzi.

1937

– nr 42, z 17 X, s. 2: uczestnicy uroczystości inauguracji działalności Cechu (ok. **10.10.1937**)

– Chrześcijański Cech Tapicerów-dekoratorów w Łodzi

Adres:

Powstał w prawdopodobnie w 1937 r., na wzrastającej w tym czasie fali antysemityzmu w Polsce.

1938

– nr 45, z 6 XI, s. 1:

– Cukierników w Łodzi

vel Mistrzów (Majstrów) Cukierniczych [ten sam ??]

porównaj: – **OSOBY** – CZARNOWSKI (członek Cechu), **HOBEK** (starszy Cechu), **KOWALCZYK** (starszy Cechu)

– **ZWIĄZKI** – zawodowe – Związek Cukierników w Łodzi
– Związek Subiektów Cukierniczych

Adres: ul. Andrzeja 30 (19...), Zawadzka 8 (1927)

Cech powstał w 1920 roku.

1932

– nr 22, z 29 V, s. 2: uczestnicy Zjazdu Cechu Cukierników w Łodzi po nabożeństwie w łódzkiej Katedrze składają wieniec na „Grobie” Nieznanego Żołnierza
s. 3: uczestnicy Zjazdu „in corpore” w sali posiedzeń Rady Miejskiej w Łodzi

1935

– nr 28, z 14 VII, s. 1: spotkanie członków Cechu Cukierników w Łodzi z okazji 15-lecia jego działalności w ogrodzie cukiernika z Rudy Pabianickiej–
Czarnowskiego (**9.07.1935**)

– Fotografów Województwa Łódzkiego

porównaj: **OSOBY** – **GRABOWSKI** Władysław I (starszy Cechu,; 1924 – III 1939)

– Fryzjerów w Łodzi [ten sam ??]

[porównaj: Cech Mistrzów Fryzjerów i Perukarzy (ten sam ????)]

– Mistrzów Fryzjerów i Perukarzy [ten sam ??]

[porównaj: Cech Fryzjerów w Łodzi – ten sam ???]

porównaj: **OSOBY** – **BITNER** Franciszek, sen. (członek hon. Cechu), **BITTNER** Franciszek, jun. (czł. Cechu), **NOWACKI** Stanisław (mistrz fryzjerski)

Adresy: ul. 6 Sierpnia (1927), ul. Sienkiewicza 15 (1932, 1935).

Rok założenia: 1903. W dniu 15 kwietnia 1925 r. Cech obchodził 25-lecie istnienia.

1928

– nr 17, z 22 IV, s. 2: grupa członków Cechu na uroczystości 25-lecia (**15.04.1928**)
s. 3: uczestnicy jubileuszu „in corpore”

1932

– nr 12, z 20 III, s. 1: uczestnicy wojewódzkiego zjazdu fryzjerów w siedzibie Cechu przy ul. Sienkiewicza 15; na zdj. m.in. członkowie Zarządu łódzkiego Cechu (**13.03.1932**)

– nr 14, z 3 IV, s. 1: uczestnicy kursu higieny i kosmetyki zorganizowanego przez Instytut Rzemieślniczy w Łodzi z inicjatywy Cechu; zdjęcie wykonane w

siedzibie Cechu

1935

- nr 8, z 24 II, s. 7: uczestnicy kursu dokształcającego w zakresie trwałej ondulacji, zorganizowanego w siedzibie Cechu przy ul. H. Sienkiewicza 15

- Kominiarzy w Łodzi

porównaj: - **ZWIĄZKI** - zawodowe - Korporacja Przemysłu Kominiarskiego Województwa Łódzkiego
- Związek Kominiarzy Województwa Łódzkiego

1932

- nr 3, z 17 I, s. 7: uczestnicy oraz kadra instruktorska I ogólnopolskiego kursu zawodowego dla mistrzów kominiarskich i koncesjonariuszy usług kominiarskich, zorganizowanego przez Instytut Rzemieślniczy w Łodzi
- nr 7, z 14 II, s. 3: uczestnicy I ogólnopolskiego kursu wraz z wykładowcami: mgr W. Gąsiorowski i Eugeniuszem Dębowskiem
s. 7: zajęcia praktyczne na kursie; kominiarz na kominie

- Kowali w Łodzi

Dzień 5 grudnia był (jest?) Dniem Świętem Kowali.

1937

- nr 50, z 12 XII, s. 1: fotoreportaż z przekazania Wojsku Polskiemu karabinów, zakupionych ze składek członków Cechu po mszy w łódzkiej katedrze (**5.12.1937**)
 - widok ogólny miejsca uroczystości przed kościołem MB Zwycięskiej katedrą; kompania honorowa WP
 - prob. kościoła MB Zwycięskiej - Dominik Kaczyński wraz z przedstawicielami władz Cechu
 - podpisanie aktu fundacji przez przedstawiciela WP
 - grupa żołnierzy z ofiarowaną bronią

- Krawców (Chrześcijan) w Łodzi

porównaj: - **OSOBY** - **ADAMKIEWICZ** Teodor (czł. senior), **BLIEN** Krystian (czł. senior), **CHMIELEWSKI** Józef (starszy Cechu), **GEBAUER** Leopold (podstarszy Cechu; 1927-1934). **GILLES** Olga (czł.), **HARTWIG** Gotlieb (czł. senior), **HAUSCHILD** Reinhold (czł. senior), **HAUSMAN** Albert (czł. senior), **HESSE** Franciszek (czł. senior), **HILLEBRANDT** Ferdynand (czł. senior), **HOFSES** Jan (czł. senior), **IWAŃSKI** Piotr (czł. senior), **JABŁOŃSKI** Franciszek (czł. senior), **KAUCZ** (vel Kautz; czł. zarządu), **KAUTZ** Adolf (czł. senior), **KOPCZYŃSKI** Władysław (czł. senior), **KÖPPLER** Fryderyk (czł. senior), **ŁAPIENIS** Władysław (czł. senior), **MAJER** Hugo (czł. senior), **MAJEWSKI** Teofil (czł. senior), **MUSIAŁOWICZ** Józefa (czł. senior), **NOWAK** Stanisław (czł. senior), **WAWRZONOWSKI** Jan (czł. senior), **SCHÜTZ** Gustaw (czł. senior), **STORK** Oskar (czł. senior), **WIECZORKIEWICZ** Wincenty (czł. senior), **WUTKE** Krystian (czł. senior), **ZDROJEWSKI** Roman (czł. senior)

Rok powstania: 1818. W dniu 5 XI 1933 Cech obchodził 115-lecie istnienia. Z tej okazji Cech ofiarował Muzeum Miejskiemu w Łodzi swój najstarszy sztandar.

W II poł. lat 30-tych XX w., na wzrastającej w Polsce fali antysemityzmu, zmiana nazwy na jednoznacznie określającą środowisko religijne zrzeszonych członków (ta nowa nazwa w podpisie pod zdj. z października 1937; „ŁWI”, 1937, nr 42, s. 1).

1933

- nr 46, z 12 XI, s. 1: zdjęcie zbiorowe uczestników mszy z okazji jubileuszu Cechu w kościele p.w. Matki Boskiej Zwycięskiej
s. 3: - revers najstarszego sztandaru Cechu
- jak wyżej, awers sztandaru

- Malarzy i Lakierników [ten sam ??]

[porównaj: Mistrzów Malarzy i Lakierników - ten sam ???]

porównaj: **OSOBY** – **DOŁOSZYŃSKI** Stanisław (starszy Cechu), **JANOWSKI** Jan (członek zarządu Cechu, st. Cechu), **ŁAPIŃSKI** (starszy Cechu), **WIESNER** Zygmunt (członek), **ZANGER** Otton (członek)

Adres: ul. Sienkiewicza 91 (1936)

1931

– nr 16, z 19 IV, s. 6: delegacja łódzkiego Cechu w składzie S. Glazer, radca Izby Rzemieśniczej w Łodzi oraz J. Janowski i Łapiński na wystawie malarskiej w Pradze Czeskiej

1933

– nr 6, z 5 II, s. 3: uczestnicy i wykładowcy kursu projektowania malarskiego zorganizowanego przez Instytut Rzemieśniczy w Łodzi dla mistrzów malarskich

– Metalowców w Łodzi

= Sekcja Kotlarzy

1931

– nr 11, z 15 III, s. 3: uroczystość poświęcenia sztandaru Sekcji w łódzkiej katedrze

– Murarzy w Łodzi

porównaj: – **KOMITETY** – – Komitet Wykonawczy Zjazdów Murarzy

– **OSOBY** – **DĘBOWSKI** Eugeniusz (dyr. Instytutu Rzemieśniczego w Łodzi), **HAUKE-NOWAK** Aleksander (wojewoda łódzki, czł. honorowy), **JASIAK** A. (st. Cechu w 1935)

W październiku 1935 r. członkiem honorowym Cechu został wojewoda łódzki Al. Hauke-Nowak.

1935

– nr 40, z 6 X, s. 3: grupa uczestników uroczystości nadania tytułu członka honorowego Cechu Murarzy w Łodzi wojewodzie łódzkiemu Al. Hauke-Nowakowi; n/z: Wojewoda, członkowie Zarządu Cechu i Komitetu Wykonawczego Zjazdów Murarskich; na zdj. u stóp zgromadzonych oprawiony dyplom nadania

– Piekarzy w Łodzi

porównaj: **OSOBY** – **BECK** (czł. Zarządu Cechu), **BISKUPSKI** (czł. Zarządu Cechu), **FLAMANG** (czł. Zarządu Cechu), **HERMANS** Adolf (czł. honorowy), **HOFFMANN** (czł. Zarządu Cechu), **KULIŃSKI** Zygmunt (podstarszy, starszy Cechu), **LUDWIKOWSKI** (czł. Zarządu Cechu), **MEISSNER** Emmanuel (czł. honorowy), **OMENCETTER** Robert (czł. Zarządu Cechu), **REDMAN** (czł. Zarządu Cechu), **SUWALSKI** Józef (czł. hon.), **WANDACHOWICZ** (czł. Zarządu Cechu), **ZAWADZKI** (czł. Zarządu Cechu), **ZIÓŁECKI** (czł. Zarządu Cechu)

1931

– nr 12, z 22 III, s. 3: uroczystość z okazji święta patrona piekarzy – św. Klemensa (15.03.1931)

– chór „Harfa” uczestniczący w uroczystości

– Zarząd Cechu „in corpore”; zdjęcie wykonane w siedzibie Cechu

– uczestnicy uroczystości; widok ogólny

– nr 18, z 3 V, s. 3: „jajko wielkanocne” członków Cechu; zdjęcie wykonane w siedzibie Cechu Rzeźniczo-Wędliniarskiego w Łodzi, przy ul. M. Kopernika 46

– Zarząd cechu „in corpore”

– jak wyżej, rodziny członków Cechu

– Majstrów Piekarskich w Łodzi

porównaj: **OSOBY** – **GRALIŃSKI** Kazimierz (starszy Cechu)

Adres: ul. Podleśna (ob. M. Skłodowskiej-Curie) 1 (1940).

- Piekarzy Chrześcijan w Łodzi

porównaj: **OSOBY** – **GRALIŃSKI** Kazimierz (prezes **starszy** Cechu), **WRONA** Stanisław (członek honorowy)

1937

- **nr 8**, z 21 II, s. 2: uroczystości nadania dr Stan. Wronie, naczelnikowi Wydz. Społeczno–Politycznego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi, dyplomu honorowego członka Cechu Piekarzy Chrześcijan w Łodzi

- Piwowarów w Łodzi

1933

- **nr 38**, z 17 IX, s. 6: uczestnicy ogólnopolskiego zjazdu piwowarów „in corpore” w ogródku restauracji „Tivoli” przy ul. Przejazd **.....**

- Piócienniczy w Łodzi

Zebranie założycielskie odbyło się 9 XI 1824 roku.

- Pończoszników i Dziewiarzy w Łodzi

W kwietniu 1929 r. Cech obchodził 100-lecie istnienia.

1929

- **nr 19**, z 12 V, s. 3: uroczystość z okazji jubileuszu 100-lecia

- Powroźników w Łodzi

W lutym 1930 r. obchodził jubileusz 80-lecia istnienia.

1930

- **nr 5**, z 2 II, s. 3: grupa uczestników uroczystości (wraz ze sztandarem) podczas obchodów 80-lecia Cechu

- Rzeźniczo–Wędliniarski w Łodzi

porównaj: – **OSOBY** – **BENKE O** **.....**, **HAHN B** **.....**, **KETTNER K** **.....**, **KONECKI** Stefan (gospodarz Cechu), **LANKOF R** **.....**, **LENNA K** **.....**, **LUTROSIŃSKI A** **.....** (podstarszy Cechu), **MACIAŁEK J** **.....**, **MAJEWSKI A** **.....**, **NIEWIADOMSKI F** **.....**, **OGŁAZA J** **.....**, **PAWŁOWSKI K** **.....** (prezes Zarządu Cechu), **RASSALSKI** Ignacy (honorowy czł. Zarządu Cechu), **SIEMIERSKI** St **.....**, **SZURGOT J** **.....**, **URBAŃSKI J** **.....** (starszy Cechu), **WASIK B** **.....**, **WELNICKI** Stefan, **ZIEBERT J** **.....**, **ZYCHL B** **.....**
– **ZWIĄZKI** – Związek Cechów Rzeźniczych Województwa Łódzkiego
– Związek Kupców Trzody Chlewnej

1931

- **nr 13**, z 29 III, s. 1: uczestnicy zjazdu starszych cechów rzeźniczych zgrupowanych w Związku Cechów Rzeźniczych Województwa Łódzkiego; zdjęcie wykonane w siedzibie Cechu przy ul. Kopernika 46
- **nr 18**, z 3 V, s. 3: „jajko” wielkanocne członków Cechu Piekarzy w Łodzi; zdjęcie wykonane w siedzibie Cechu Rzeźniczo–Wędliniarskiego w Łodzi, przy ul. Kopernika 46 (2. zdjęcie)

1932

- **nr 38**, z 18 IX, s. 6: **ogólnopolski ? okręgowy ?** zjazd przedstawicieli cechów rzeźniczo–wędliniarskich województwa łódzkiego (**IX 1932**); zdjęcie wykonane w siedzibie łódzkiego Cechu, w sali obrad

1933

- **nr 7**, z 12 II, s. 1: uczestnicy akademii w siedzibie Cechu z okazji 70-lecia Powstania Styczniowego przygotowanego staraniem 5 baonu 128 Miejskiego Pułku Przysposobienia Wojskowego

- nr 13, z 26 III, s. 1: uczestnicy zjazdu połączeniowego rzeźników i wędliniarzy z Łodzi i województwa łódzkiego (Związku Cechów Rzeźniczych Województwa Łódzkiego (19.03.1933); zdjęcie wykonane przed werandą siedziby Związku Rzeźników w Łodzi (od ul. M. Kopernika)
- nr 14, z 2 IV, s. 3: Rada Nadzorcza i Zarząd Cechu wraz z kompanią reprezentacyjną 5 baonu 128 Miejskiego Pułku Przysposobienia Wojskowego ze sztandarem do którego Cech ufundował zwieńczenie drzewca
- nr 18, z 30 IV, s. 4: członkowie Koła Przyjaciół 5 baonu 128 Miejskiego Pułku Przysposobienia Wojskowego wraz z dowództwem pułku na wielkanocnym „jajku” w lokalu Cechu

1935

- nr 6, z 10 II, s. 3: uczestnicy wieczornicy urządzonej przez członków Koła dla junaków Przysposobienia Wojskowego w lokalu Cechu Rzeźniczo-Wędliniarskiego przy ul. M. Kopernika 46.
- s. 4: uczestnicy zabawy tanecznej dla członków Koła Przyjaciół V Baonu 128 Miejskiego Pułku Przysposobienia Wojskowego, zorganizowanej w lokalu Cechu

- Szczotkarzy

porównaj: **OSOBY** – **SCHÜTZ** Edward (starszy Cechu; 1936)

- Szewców i Cholewkarzy w Łodzi

porównaj: – **FIRMY** – handlowe – Skład Skór i Dodatków Szewskich
 – **OSOBY** – **KOWALCZYK J.....** (członek Cechu), **LEWANDOWSKI** (starszy Cechu), **MOKROSIŃSKI** Władysław (sekr. Cechu)

Adres: ul. Piotrkowska 79, lewa oficyna, parter, III wejście („Hasło Łódzkie”, 8.03.1930)

Powstał w 1831 roku. W marcu 1935 r. uruchomił swój „Skład Skór i Dodatków Szewskich” przy ul. Głównej 56

1929

- nr 26, z 29 VI, s. 7: zebranie **Towarzystwa** Instytutu Rzemieślniczego Województwa Łódzkiego w lokalu Cechu

1930

- nr 44, z 26 X, s. 3: grupa członków Cechu uczestnicząca w zabawie na fundusz 100-lecia Cechu

1932

- nr 6, z 7 II, s. 5: Zarząd Cechu „in corpore”

- Szklarzy w Łodzi

porównaj: **CECHY** – Chrześcijański Cech Szklarzy w Łodzi

- Majstrów Blacharskich w Łodzi

vel **Mistrzów Blacharskich w Łodzi** [ten sam ????]

- Majstrów Tkackich w Łodzi

porównaj: **OSOBY** – **KLIKAR** Robert (prezes; **Starszy Cechu**), **ZAJFERT** (członek Cechu)

- Mistrzów Blacharskich w Łodzi

vel **Majstrów Blacharskich** [ten sam ????]

porównaj: **OSOBY** – **SOKOŁOWSKI** Jan (członek hon. Cechu), **MEES** Jerzy (członek hon. Cechu)

Rok powstania: 1859 lub 1868. W grudniu 1933 r. Cech obchodził 75-lecie istnienia i 25 25-lecie fundacji swojego sztandaru.

1927

- nr 6, z 6 II, s. 2: podpis: „W dniu 30.11.1927 r. Cech **Majstrów Blacharskich** święcił 75-lecie swego istnienia i pracy zawodowej”; na zdjęciu wykonanym przed Bankiem Rzemieślników Łódzkich przy ul. Kilińskiego 123, najstarsi

członkowie cechu, majstrowie i czeladnicy.

1934

- nr 1, z 6 I, s. 4: – uczestnicy uroczystości 75-lecia Cechu na tle sztandaru cechowego
- spotkanie z okazji 75-lecia Cechu i 25-lecia fundacji sztandaru cechowego [wg podpisu pod zdjęciem; do wyjaśnienia te lecia !!!]

- Mistrzów (Majstrów ?) Cukierniczych w Łodzi

vel Cech Cukierników [ten sam ??]

1928

- nr 8, z 19 II, s. 3: maskowy bal karnawałowy członków Cechu w sali Straży Pożarnej przy ul. Konstantynowskiej

1930

- nr 4, z 27 I, s. 6: przedstawiciele Cechu Mistrzów (Majstrów) Cukierniczych na „opłatku” zorganizowanym przez Związek Subiektów Cukierniczych

- Mistrzów Krawieckich [ten sam ??]

porównaj: – **CECHY** – Podmistrzów Krawieckich

– **OSOBY** – **ANTCZAKOWSKI** (członek)

W listopadzie 1933 r. obchodził 115-lecie istnienia.

1929

- nr 51, z 15 XII, s. 6: uczestnicy kursu doskonalącego kroju i nauk społecznych dla mistrzów krawieckich, zorganizowanego przez Instytut Rzemieślniczy w Łodzi, prowadzonego przez Aleksandra Koniecznego w Warszawy

1930

- nr 1, z 5 I, s. 7: uroczystość zakończenia kursu kroju dla mistrzów krawieckich, prowadzonego przez A. Koniecznego

1933

- nr 50, z 10 XII s. 5: Zarząd Cechu „in corpore” w lokalu Cechu. W tle, na ścianie, widać dwa sztandary cechowe.

- Mistrzów Malarzy i Lakierników Chrześcijan w Łodzi [ten sam ??]

[porównaj: Malarzy i Lakierników – ten sam ????]

- **OSOBY** – **BUCZKAT** Brunon (członek od 1896 r.), **HORNUNG** Juliusz (członek od 1896 r.), **MILLER** Adolf (członek od 1912 r.), **MILLER** Aleksander (członek od 1909 r.), **PARUSZEWSKI** Władysław (członek od 1912 r.), **POSSELT** Władysław (członek od 1912 r.), **PROCEL** Władysław (członek od 1909 r.), **ZIÓLKOWSKI** Władysław (członek od 1912 r.)

Powstał w 1879 roku. Założycielem i 1. Starszym Cechu był Adolf Butschkat (1845–1916; przybyły z Warszawy; pochowany w części ewangelickiej starego Cmentarza przy ul. Ogrodowej; ojciec Brunona Buczkata).

„Łwl”, nr 47 z 1930, s. 5: Sekcja Malarzy Lakierników w Łodzi; Sekcja gdzie ??

1929

- nr 4, z 27 I, s. 1: Zarząd Cechu z grupą najstarszych wiekiem członków; zdjęcie wykonane z okazji 50-lecia Cechu (20.01.1929)

1930

- nr 44, z 26 X, s. 3: grupa czeladzi Cechowej podczas uroczystości patrona malarzy św. Łukasza
- nr 47, z 16 XI, s. 5: uczestnicy uroczystości jubileuszu jednego z członków Cechu [tu: Sekcji]

1932

- nr 27, z 3 VII, s. 3: zakończenie pierwszego roku kursu mistrzowskiego malarskiego, zorganizowanego przez Instytut Rzemieślniczy w Łodzi; na zdjęciu uczestnicy kursu wraz z wykładowcami

1933

- nr 6, z 5 II, s. 3: uczestnicy i wykładowcy kursu projektowania zorganizowanego przez Instytut Rzemieślniczy w Łodzi dla mistrzów malarskich

- Mistrzów Ciesielskich w Łodzi

W dniu 16 lutego 1927 r. obchodził 75-lecie istnienia.

1927

- nr 9, z 27 II, s. 7: członkowie Zarządu i grupa najstarszych członków Cechu na wspólnej fotografii z okazji obchodów jego 75-lecia (16.02.1927)

- Mistrzów Kuśnierzy w Łodzi

1932

- nr 27, z 3 VII, s. 5: kurs mistrzowski kroju kuśnierskiego, zorganizowany przez Instytut Rzemieślniczy w Łodzi; kurs poprowadził W. Jeżewski z Warszawy.

1933

- nr 5, z 29 I, s. 5: wykładowcy i słuchacze kursu wyprawy skór futerkowych zorganizowanego przez Instytut Rzemieślniczy w Łodzi

- Mistrzów Ślusarskich vel Ślusarzy w Łodzi

porównaj: OSOBY: DREWITZ A. (czł. Cechu), GERLITZ R. (czł. Cechu), GOHLA A. (czł. Cechu), GOLC R. (czł. Cechu), JABŁOŃSKI (v-ce prezes Cechu 19... - 1935), KOPCZYŃSKI (prezes Cechu 19... - 19...), SZELLER P. (czł. Cechu), ULLRICH J. (czł. Cechu), WIZE A. (prezes Cechu (19... - 1935)), WOJCIECHOWSKI J. (czł. Cechu), ZIELIŃSKI (v-ce prezes Cechu)

Adres: ul.

W dniu 25.09. 1927 r. Cech obchodził 100-lecie istnienia.

1927

- nr 41, z 9 X: obchody 100-lecia Cechu
s. 1: członkowie Cechu i poczty sztandarowe innych Cechów przed siedzibą Cechu przy ul. przed wymarszem do katedry na nabożeństwo jubileuszowe
s. 3: wspólny obiad członków Cechu salach restauracji hotelu Manteuffel'a (25.09.1927)

1935

- nr 30, z 28 VII, s. 2: uroczystość jubileuszu 25-lecia pracy zawodowej ośmiu członków Cechu oraz nadania im tytułów honorowych członków Cechu (21.07.1935) w siedzibie Cechu; zdjęcie wykonane na tle sztandarów cechowych

- Mistrzów Zawodów Budowlanych w Łodzi

1928

- nr 19, z 6 V, s. 1: uczestnicy zjazdu mistrzów zawodów budowlanych po uroczystym nabożeństwie w łódzkiej katedrze (23.04.1928)

- Mistrzów Zduńskich w Łodzi

porównaj: OSOBY - BIAŁY Jakub (starszy Cechu), OSIŃSKI Wincenty (starszy Cechu)

Powstał w 1829 roku.

1929

- nr 5, 2 II, s. 1: uroczystość poświęcenia nowego sztandaru Cechu (styczeń 1929)
s. 7: uroczysty obiad członków Cechu z okazji poświęcenia nowego sztandaru

- Podmistrzów Blacharskich w Łodzi

porównaj: CECHY - Blacharzy w Łodzi

Na ścianie w Pracowni Naukowej Archiwum Państwowego w Łodzi na Pl. Wolności wisi *plateau* Sekcji Podmistrzów Blacharskich przy Zjednoczeniu Pracowników Rzemieślniczych R.P., oddział w Łodzi. *Plateau* wykonane z okazji obchodów 50-lecia działalności.

1928

– nr 24, z 10 VI, s. 3: uroczystość poświęcenia sztandaru Cechowego (3.06.1928)

– Podmistrzów Krawieckich w Łodzi

porównaj: CECHY – Mistrzów Krawieckich [Był taki ???]

1929

– nr 45, z 10 XI, s. 7: uczestnicy kursu kroju i nauk zawodowo–społecznych (!?) dla podmistrzów krawieckich zorganizowanego przez Instytut Rzemieślniczy w Łodzi

– Starszych Tokarzy w Łodzi

Powstał w 1850 roku.

1926

– nr 28, z 11 VII, s. 1: uczestnicy obchodów jubileuszu 75-lecia działalności Cechu (29.06.1926)

– Urząd Zgromadzenia Starszych Felczerów m. Łodzi, oddział łódzki Centralnego Związku Zgromadzenia – Starszych Felczerów [do Urzędów ??]

patrz: ZWIĄZKI – zawodowe – Urząd Zgromadzenia

– Zegarmistrzów, Jubilerów i Grawerów w Łodzi

Powstał w 1922 roku.

1933

– nr 2, z 8 I, s. 3: grupa członków Cechu, uczestników spotkania z okazji 10-lecia jego działalności

– Zjednoczenie Gospody Czeladzi Tokarskich

porównaj: CECHY – Zjednoczenie Gospody Rzemieślniczej

W dniu 13 września 1931 r. Zjednoczenie obchodziło 50-lecie działalności.

1931

– nr 38, z 20 IX, s. 1: uczestnicy obchodów 50-lecia Zjednoczenia; zdjęcie wykonane przed łódzką katedrą gdzie odbyło się uroczyste nabożeństwo z tej okazji (13.09.1931)

– Zjednoczenie Gospody Rzemieślniczej

porównaj: CECHY – Zjednoczenie Gospody Czeladzi Tokarskich

Adres: ul. Piotrkowska 238 (1930).

1930

– nr 4, z 27 I, s. 6: uroczystość poświęcenia nowego lokalu Zjednoczenia; grupa członków

– Zjednoczenie Pracowników Rzemieślniczych R.P.

porównaj: CECHY – Podmistrzów Blacharskich w Łodzi

– Związek Cechów Rzeźniczych Województwa Łódzkiego

patrz: ZWIĄZKI – zawodowe – Związek Cechów Rzeźniczych Województwa Łódzkiego

2. CEGIELNIE

- Polskiego Zw. Zaw. Prac. Przem. Ceramicznego „Praca”, oddz. w Łodzi

- porównaj: – **CEGIELNIE** – miejska [na Nowym Rokiciu]
– **OSOBY** – **ANDRZEJEWSKI Z.....** (czł. Zarz.), **GRZELAK St.....** (czł. Zarz.),
KUŚMIERSKI Sz..... (czł. Zarz.)
– **ZWIĄZKI** – zawodowe – Polski Zw. Zaw. Prac. Przem. Ceramicznego „Praca”

Adres: ul. (Nowe Rokicie)

Pierwsza Robotnicza Spółdzielcza Cegielnia w Łodzi. Był to zespół dwóch miejskich cegielni funkcjonujących w latach 1919 – 1929. Zamknięte z powodu kryzysu.

Na podstawie uchwały Rady Miejskiej w Łodzi z 2 IV 1933 r. przekazane oddz. łódzkiemu Związkowi Zawodowemu Pracowników Przemysłu Ceramicznego „Praca”, który uruchomił je ponownie w styczniu 1935 roku. Członkowie pierwszego Zarządu: Z. Andrzejewski, Sz. Kuśmierski i St. Grzelak [1].

BIBLIOGRAFIA:

[1] „Kurier Łódzki”, I 1935, nr ..., s. [informacja o uruchomieniu cegielni]

1935

- nr 44, z 3 XI, s. 3: uroczystość zakończenia sezonu w cegielniach oddz. łódzkiego Związku Zaw. Prac. Przem. Ceramicznego „Praca”, w kościele pw. św. Franciszka z Asyżu przy ul. na Nowym Rokiciu
- uczestnicy uroczystości „*in corpore*”
 - cegielnia „Pracy”: zwózka cegieł do wypalenia w piecu na tle budynku ekspedycji
 - jak wyżej, z podpisu „*Szychtunek gliny w czasie zimowym, celem przemrożenia i wydobycia pierwszego gatunku cegły.*”

- miejska [na Rokiciu]

porównaj: **CEGIELNIE** – Polskiego Zw. Zaw. Prac. Przem. Ceramicznego, oddz. w Łodzi

Adres: Nowe Rokicie

Był to zespół dwóch miejskich cegielni **funkcjonujących w latach 1919 – 1929**. Zamknięte z powodu kryzysu. Na podstawie uchwały Rady Miejskiej w Łodzi z 2 IV 1933 r. przekazane oddz. łódzkiemu Związkowi Zawodowemu Pracowników Przemysłu Ceramicznego „Praca”, który uruchomił je ponownie w styczniu 1935 roku [1; uwaga: **sprzeczność informacji w porównaniu z podpisem pod zdjęciem w „ŁWI” z października 1934 r. – do wyjaśnienia !!!**].

BIBLIOGRAFIA:

[1] „Kurier Łódzki”, I 1935, nr ..., s. [informacja o uruchomieniu cegielni]

1928

- nr 30, z 22 VII, s. 2: budynek Zarządu cegielni
s. 3: fragment kopalni gliny

1934

- nr 41, z 14 X, s. 2: podpis pod zdjęciem: „*Zakończenie **pracy** [czy sezonu ??] w cegielniach miejskich w Łodzi. Wszyscy robotnicy udali się na nabożeństwo do kościoła św. Franciszka. Zdjęcie przedstawia gromadę robotników cegielni na tle murów kościoła.*”

3. **CHOCIANOWICE, dzielnica**

patrz: **ŁÓDŹ** – dzielnice i rejony miasta

4. **CHOJNY, dzielnica**

patrz: **ŁÓDŹ** – Dzielnice i rejony miasta – Chojny

5. **CHÓRY**

porównaj: – **ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA** – śpiewacze
– **TOWARZYSTWA** – śpiewacze

BIBLIOGRAFIA:

[1] *100 lat śpiewactwa łódzkiego*. Łódź 1976

[2] *O kulturę chóralną w Polsce*; [w:] „Łódź w Ilustracji”, 3 XI 1935, nr 44, s. 2.

– ogólnie

BIBLIOGRAFIA:

[1] *O kulturę chóralną w Polsce*; [w:] „Łódź w Ilustracji” 3 XI 1935, nr 44, s. 2.

1934

– nr 20, z 20 V, s. 4: uczestnicy konkursu śpiewaczego łódzkich chórów, zorganizowanego przez Związek Polskich Stowarzyszeń Śpiewaczych i Muzycznych w Łodzi w sali łódzkiej Filharmonii (**13.05.1934**)

– estradowe

= **Łódzki Chór Rewelersów K..... Lubowskiego**

porównaj: **OSOBY** – **LUBOWSKI K.....** (twórca chóru)

Rewelersi (ang. *reveler-hulaka*) – męski zespół wokalny (najczęściej kwartet), prezentujący repertuar z gatunku muzyki rozrywkowej, zazwyczaj w programach rewiowych lub kabaretowych. Znane przedwojenne zespoły rewelersów: „Chór Dana”, „Chór Czejanda”, „Chór Eryana”.

– miłośników śpiewu

= **„Harmonia”**

patrz: **ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA** – śpiewacze – Stowarzyszenie Śpiewacze „Harmonia”

= **„Obilić”**

porównaj: **OSOBY** – **MATACIČ L.....** (kier. Chóru)

Chór akademicki [**uczelnia ??**] z Belgradu (Królestwo Jugosławii), który w marcu 1925 r. przebywał w Łodzi na gościnnych występach na zaproszenie **.....** .

1925

– nr 12, z 22 III, s. 3: chór „*in corpore*”

– nr 14, z 5 IV, s. 4 i 5: fotoreportaż z powitania chóru na dworcu Łódź–Kaliska przez młodzież łódzkich szkół

– **.....**
– **.....**
– **.....**
– **.....**

= **chór Towarzystwa Śpiewaczego „Stella”**

patrz: **TOWARZYSTWA** – śpiewacze – Tow. Śpiewaczego „Stella”

= **chór żeński Towarzystwa Śpiewaczego im. S. Moniuszki w Łodzi**

patrz: **TOWARZYSTWA** – śpiewacze – Towarzystwo Śpiewacze im. S. Moniuszki w Łodzi

= **chór męski Towarzystwa Śpiewaczego „Echo”**

patrz: **TOWARZYSTWA** – śpiewacze – Towarzystwo Śpiewacze „Echo”

= **chór żeński Towarzystwa Śpiewaczego „Echo”**

patrz: **TOWARZYSTWA** – śpiewacze – Towarzystwo Śpiewacze „Echo”

- parafialne

= **Ceciliengesangverein**

patrz: – **ORGANIZACJE i STOWARZYSZENIA** – śpiewacze – Katolickie Stowarzyszenie Śpiewu Kościelnego „Cecylia”

porównaj: **CHÓRY** – Chór Sumowy św. Cecylii

= **„Dźwięk”**

Chór przy par. św. Wojciecha na Chojnach. Powstał w 19..... roku.

1930

– nr 10, z 9 III, s. 6: grupa uczestników uroczystości poświęcenia nowego sztandaru Chóru (2.03.1930)

= **Kirchengesang-Verein der Sankt Trinitatis**

patrz: **ORGANIZACJE i STOWARZYSZENIA** – śpiewacze – Stowarzyszenie Śpiewacze św. Trójcy

= **Chór Katedry Łódzkiej**

[„Hieronimus” czy Mariański ??]

patrz: **TOWARZYSTWA** – śpiewacze – Towarzystwo Śpiewacze Chóru Wotywnego „Hieronimus”

= **Chór Mariański, przy łódzkiej katedrze**

„Hieronimus” czy Mariański ??

vel Towarzystwo Śpiewacze „Chór Mariański”

patrz: **TOWARZYSTWA** – śpiewacze – Towarzystwo Śpiewacze Chóru Wotywnego „Hieronimus”
Powstał 10 XI 1908 r., z siedzibą przy ul. Placowej (ks. Skorupki) 1.

1930

– nr 24, z 8 VI, s. 5: chór „*in corpore*” [Mariański czy “Hieronimus” ??]

1933

– nr 42, z 15 X, s. 6: chór „*in corpore*” na stopniach katedry, ze swoimi sztandarami

= **Chór Sumowy św. Antoniego**

porównaj: **OSOBY** – **NAPIÓRKOWSKI** Karol (honorowy prezes), **RAJCHERT** Roman (ks.-patron)

Przy kościele św. Antoniego, ul. Powstał w 1925 roku. W dniu 3 marca 1935 r. obchodził jubileusz 10-lecia istnienia. W tym czasie księdzem-patronem był Roman Rajchert a honorowym prezesem Karol Napiórkowski

1933

– nr 52, z 23 XII, s. 5: uroczystość poświęcenia sztandaru Chóru

1935

– nr 12, z 24 III, s. 1: członkowie Chóru „*in corpore*”; zdjęcie wykonane z okazji jubileuszu 10-lecia działalności, w siedzibie Chóru (3.03.1935)

= Chór Sumowy św. Cecylii

Przy kościele św. Anny na Zarzewie (ob. al. Rydza-Śmoigłego). Powstał w 1904 lub 1906 roku.

= „Harfa”

patrz: TOWARZYSTWA – śpiewacze – Towarzystwo Śpiewacze „Harfa”

= „Hejnał”

patrz: TOWARZYSTWA – śpiewacze – Towarzystwo Śpiewacze „Hejnał”

= „Hieronimus”

patrz: TOWARZYSTWA – śpiewacze – Towarzystwo Śpiewacze Chóru Wotywnego „Hieronimus”

= Katedralny chór sumowy

porównaj: OSOBY – ULASS Bolesław (dyrygent; 192...–1939)

W kwietniu 1934 r. Chór zdobył srebrny medal na Krajowym Festiwalu śpiewaczym zorganizowanym przez Dyрекcję Wystawy Prób i Wzorów Krajowych, który odbył się w Łodzi

1934

– nr 16, z 22 IV, s. 3: Chór „*in corpore*” na stopniach łódzkiej katedry; wśród nich również członkowie Jego Zarządu i dyrygent – B. Ulass

= Katolickiego Stowarzyszenia Śpiewu Kościelnego „Cecylia”

patrz: ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA – śpiewacze
porównaj: CHÓRY – Chór Sumowy św. Cecylii”

= Stowarzyszenia Śpiewaczego św. Trójcy

patrz: ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA – śpiewacze – Stowarzyszenie Śpiewacze św. Trójcy

= Towarzystwo Śpiewacze „Chór Mariański”

Do ustalenia z jakiej parafii i jego właściwą nazwę.

patrz: TOWARZYSTWA – śpiewacze – Tow. Śpiewacze „Chór Mariański”

= Towarzystwo Śpiewacze Sodalicji Mariańskich w Łodzi

patrz: TOWARZYSTWA – śpiewacze

– organizacje zawodowych i stowarzyszeń społecznych

= Chór Mieszany Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”

1930

– nr 25, z 15 VI, s. 6: chór „*in corpore*”

= Chór [Piątego] V oddziału Łódzkiej Straży Ogniowej Ochotniczej

Oddział V ŁSOO był jednocześnie zakładowym oddziałem straży pożarnej Zjednoczonych Zakładów Scheiblera i Grohmana. Chór powstał w 1921 roku

= Chór Stowarzyszenia Urzędników Skarbowych w Łodzi

1928

– nr 14, z 1 IV, s. 2: chór „*in corpore*”

– pracownicze

= Chór Pracowników Kolei Elektrycznej Łódzkiej [KEŁ; tramwaje miejskie]

porównaj: OSOBY – ULLAS Bolesław (dyrygent), WRÓBLEWSKI Adam (inż., prezes chóru)

Chór powstał po I wojnie światowej, w

BIBLIOGRAFIA:

[1] „Tramwajarz Łódzki”. Wydanie specjalne. 199... (wydanie z okazji ...-lecia orkiestry)

1935

– nr 13, z 31 III, s. 7: orkiestra i chór pracowników KEŁ „*in corpore*”, po występie na akademii z okazji urodzin marsz. J. Piłsudskiego zorganizowanej przez Koło nr 6 (prac. KEŁ) Związku Rezerwistów w Łodzi, zdj. wykonane w lokalu Koła nr 6 (17.03.1935)

1938

– nr 20, z 15 V, s. 3: uczestnicy uroczystości z okazji „Dnia Matki”, zorganizowanej przez tramwajarską „Rodzinę Rezerwistów” na którym wystąpił chór pracowników KEŁ pod dyr. B. Ullasa (ok. 15.05.1938)

= „Zjednoczone” (chór Zjednoczonych Zakładów Włókienniczych Scheiblera i Grohmana)

porównaj: OSOBY – BRZOZOWSKI (prezes Chóru)

Fabryczny chór Zjednoczonych Zakładów „Scheibler i Grohman” w Łodzi. Na konkursie śpiewaczym w maju 1934 r. chór zdobył II miejsce a na konkursie śpiewaczym województwa łódzkiego w tym samym roku dwa pierwsze miejsca. [ustalić co to był za konkurs i jeden i drugi i które miejsca chór zdobył].

1934

– nr 20, z 20 V, s. 4: członkowie chóru (?) w gronie uczestników konkursu, Zdjęcie wykonane w łódzkiej Filharmonii (13.05.1934)

– nr 21, z 27 V, s. 3: zespół chóru „*in corpore*” wraz z członkami dyrekcji Zakładów i kierownictwem Chóru; zdjęcie wykonane przed altanką na terenie fabryki z okazji zdobycia dwóch pierwszych miejsc w konkursie śpiewaczym województwa łódzkiego

– szkolne

= Chór Szkoły Przemysłowo–Gospodarczej w Łodzi

Przy Społecznej Żeńskiej Szkole Przemysłowo–Gospodarczej w Łodzi, ul. Wodna 40.

1935

– nr 5, z 2 II, s. 3: chór „*in corpore*”; z podpisu: „(...) *wykonał ostatnio na zabawie szkolnej szereg pięknych pieśni ludowych*”

6. CMENTARZE

porównaj: – KARAWANY

– www.turystyka.lodz.pl/ (podstrona świątynie i nekropolie)

– ogólnie

W końcu XVIII w., według ustawodawstwa napoleońskiego zakazano we Francji pochówków przy kościołach. Praktyka ta rozszerzyła się następnie na całą Europę, w tym na Polskę, chociaż można tu spotkać jeszcze na początku XIX w. okazjonalne pochówki na terenach przykościelnych.

Śladem po tej praktyce, przynajmniej w Polsce, obecnie już praktycznie nieużywane, było określenie nazywające teren wokół kościoła „cmentarzem”.

BIBLIOGRAFIA:

[1] WIERCİŃSKA Anna, [Łódzkie cmentarze]

- [2] GRONCZEWSKA Anna, *Zabytkowe cmentarze; jedne przetrwały, inne przeszły do historii*;
 [w:] „Co tydzień historia” (dod. do „Polska. Dziennik Łódzki”), 3 XI 2016, nr, ss. 2-3.
- [3] GRONCZEWSKA Anna, *Cmentarze, których już nie ma. Jeden z nich był na placu Wolności*;
 [w:] „Dziennik Łódzki”, 31 X – 1 XI 2018, nr, s. 14.
- [3] BUDZIAREK Marek, ŚWIĄTKOWSKA M....., *Nekropolie łódzkie*. Łódź 1998.

- katolickie

W XVIII, najpierw we Francji na polecenie Napoleona I, zakazano z przyczyn sanitarnych pochówków przykościelnych. Potem ta praktyka rozszerzyła się na całą Europę, również i na Polskę (choć można spotkać okazjonalne pochówki jeszcze z początku XIX w.). Wspomnieniem po nich, przynajmniej w Polsce centralnej – był obecnie już prawie nie spotykany – zwyczaj nazywania terenu wokół kościoła „cmentarzem” (por. notatka w łódzkim „Rozwoju” z X 1905, nr 212, s. 2 [„*Podejrzane zasłabnięcie*”] o zasłabnięciu kobiety na „*cmentarzu przykościelnym*”. Zdarza się jednak jeszcze, że starsi wiekiem ludzie, wchodząc na teren przykościelny żegnają się z intencją, że jest to cmentarz, bądź miejsce uświęcone, przeznaczone na cmentarz.

W każdym razie cmentarze od końca XVIII w. można było zakładać wyłącznie, przy spełnieniu ściśle określonych warunków, poza miastem. W określeniu terenu przykościelnego utrzymała się nazwa „cmentarz”, na pamiątkę dawnej funkcji, ponadto przy starych kościołach są to tereny faktycznych dawnych cmentarzy.

Chodząc np. koło kościoła Wniebowzięcia NMP czy św. Katarzyny w Zgierzu chodzimy po kościołach naszych przodków. Gdy jeszcze panowała w narodzie kultura, nikt nie ośmieliłby się na tym terenie palić papierosy czy mieć nakrycie głowy. Było to (i jest) miejsce poświęcone, przedłużenie kościoła, a te zasady dotyczyły również cmentarza poza kościołem.

BIBLIOGRAFIA:

- [1] BUDZIAREK M., ŚWIĄTKOWSKA M., *Nekropolie łódzkie*. Łódź 1989.
 [2] BUDZIAREK Marek, *Łodzianie*. Łódź 2000.
 [3] PIĄSTKA, *W cieniu cmentarnych alei*. Łódź 198....

- „Doły”

porównaj: **KOŚCIÓŁ** – katolicki – par. Wniebowzięcia Najśw. Marii Panny.

„W kolonii Doły, jak donosiliśmy, powstał nowy cmentarz [w Łodzi] należący do kościoła NMP na Starym Mieście [w Łodzi]” [1].

BIBLIOGRAFIA:

- [1] (inf. p.t.); [w:] „Rozwój”, 8 IV 1899, nr 80, s.

- „Mania”

Formalnie powstał w 1917 roku. Przeznaczono na niego 19 mórg 246 prętów (ok. 11,5 ha) miejskich gruntów poleśnych decyzją z dn. 28 II 1917 r. Delegacji Budowlanej Zarządu m. Łodzi [1].
 Pierwsze pochówki w 192..... .

BIBLIOGRAFIA:

- [1] Arch. Państwowe w Łodzi, akta m. Łodzi, Wydz. Techniczny, sygn. 19409, k. 141.

1928

– nr 20, z 13 V, s. 7: projekt (**poszerzenia ?**) cmentarza katolickiego Na Manii wg projektu naczelnika Wydz. Plantacji Miejskich w Łodzi – E..... (Templina)

- część katolicka pw. św. Józefa na tzw. „Starym” cmentarzu, przy ul. Ogrodowej

porównaj: – **BITWY** – pod Dobrą, 1863

– **OSOBY** – **BOGUŚ** Ludwik (zm.), **CYNARSKI** Marian (zm.), **CZAPLIŃSKI** Władysław (rzeźbiarz), **GRZYMAŁA-PĘCZKOWSKI** Benedykt (zm.), **HEIMANOWA** Edmee (zm.), **HEINZEL** Juliusz (zm.), **HOFFRICHTER** Karol (zm.), **KAMIŃSKI** Wawrzyniec (zm.), **KONOPKA** Wacław (rzeźbiarz), **ŁAPIŃSKI** Stanisław (zm.), **MALINOWSKI** Ryszard (zm.), **ORLIŃSKI** Janusz (zm.), **POGONOWSKI** Stefan (zm.), **PRUSKI** Franciszek (zm.), **ROSICKI** Andrzej (zm.), **SOBOLEWSKI** Józef (zm.), **SZMIDEL** Karol (zm.), **URBANOWSKI** Józef (kamieniarz), **WAGNEROWIE** Edward i Józefa (zm.), **WASSERLING** Klemens (zm.)

Adres: ul. Ogrodowa.

Pierwsze pochówki na przełomie lat 1854/1855. Poświęcenia dokonano 9 września 1855 roku. Składa się z trzech części: katolickiej, ewangelickiej i prawosławnej. Ta trójwyznaniowość była w

momencie jego tworzenia precedensem nie tylko w Polsce ale i w Europie, choć podówczas w Łodzi było to praktyczną oczywistością, ponieważ już wówczas miasto było trójwyznaniowe a kilkanaście lat później miało stać się czwórwyznaniowym (Żydzi).

Po wielu następnych przyłączeniach terenów, jeszcze przed I wojną światową, obecnie cmentarz ma powierzchnię 21 ha, z czego 10 ha i 6.540 m² przypada na część katolicką (37 kwater i 7 pasów), 9 ha i 5.000 m² na część ewangelicko-augsburską (48 kwater) oraz 0,9 ha – prawosławny (2 pasy) [2].

BIBLIOGRAFIA:

- [1] PIĄSTKA Zbigniew, *W cieniu alei cmentarnych. Przewodnik po cmentarzach przy ul. Ogrodowej i Srebrzyńskiej w Łodzi*. Łódź 1990.
- [2] DOMINIKOWSKI Jan, *Nekropolia Łodzi wielkoprzemysłowej*. Łódź 2004.
- [3] RACHALEWSKI Stanisław, *Łódzkie Santo Campo* [cykl artykułów]. [w:] „Łódź w Ilustracji” 1938, nr-y: 19, 21, 22, 26–52 i 1939, nr-y 1–4.
- [4] RACHALEWSKI Stanisław, *Zastygły nurt życia*. Łódź, która odeszła. Łódź 1938 (uprzednio w cyklu w „Dzienniku Zarządu m. Łodzi”, 1938, nr-y 7-12, p.t. „Campo Santo w Łodzi. Wczoraj i dziś łódzkich cmentarzy chrześcijańskich).
- [5] GRONCZEWSKA Anna, *Urbanowscy z ulicy Cmentarnej*; [w:] „Kocham Łódź” (dod. do „Polska. Dziennik Łódzki”), 8 XI 2013, nr 259, s. 8.
- [6] BONISŁAWSKI Ryszard, *Bohater spod Radzimina*; [w:] „Dziennik Łódzki”, wyd. A, 25–26 IX 2004, nr 226, s. 8 [pomniki kpt Benedykta Grzymały–Pęczkowskiego I kpt Stefana Pogonowskiego]
- [7] MP, *Odzyskane piękno. Nagrobki odnowione z pieniędzy uzyskanych podczas ubiegłorocznej kwesty*; [w] „Polska. Dziennik Łódzki”, wyd. A, 14 X 2003, nr 240, s. 9.
- [8] JUSZ, *Policjanci oddali hołd policjantom* [przy przedwojennym pomniku policjantów]; [w] „Polska. Dziennik Łódzki”, wyd. A, 20..., nr, s.

1925

- nr 4, z 25 I, s. 8: grobowiec siedmiu łodzian, uczestników bitwy pod Dobrą (24 II 1863 r.), którzy zmarli od ran w Łodzi (odsłonięty 30 IX 1917 r., według projektu
- nr 20, z 17 V, s. 1: uroczystość odsłonięcia pomnika na grobie łódzkiego dziennikarza red. Stanisława Łapińskiego
s. 2: jak wyżej, pomnik S. Łapińskiego; autor: Władysław Czapliński
- nr 30, z 26 VII, s. 7: pomnik na grobie strażaków, którzy zginęli podczas pożaru w fabryce Angersteina w Łodzi, przy ul. (Wawrzyniec Kamiński, naczelnik Oddz. ŁSOO, , topornik Ludwik Boguś, oddz. ŁSOO i Klemens Wasserling, topornik ... oddz. ŁSOO); ufundowany ze składek społeczeństwa łódzkiego, odsłonięty w lipcu 1925

1926

- nr 45, z 7 XI, s. 1: pomnik na grobie kpt Benedykta Grzymały–Pęczkowskiego (oficer 28 Pułku im. Strzelców Kaniowskich poległy pod Radzyminem 15 VIII 1920 r. podczas bitwy warszawskiej; autor: Waław Konopka; odsłonięty 17 X 1926 r.)

1929

- nr 15, z 14 IV, s. 3: grób ks. Ryszarda Malinowskiego, proboszcza parafii Przemienienia Pańskiego (ul. Rzgowska), zmarłego w 19... r., pod murem kaplicy cmentarnej (małej)
- nr 44, z 3 XI, s. 3: pomnik na grobie ks. Karola Szmidla, proboszcza parafii św. Krzyża (twórca: Waław Konopka)
- nr 48, z 24 XI, s. 2: na grobie kpt Stefana Pogonowskiego (oficer 28 Pułku im. Strzelców Kaniowskich, poległ 15 VIII 1920 r. pod Radzyminem podczas bitwy warszawskiej; autor pomnika – Waław Konopka; odsłonięty 6 XII 1926 r., ale tylko w swojej zasadniczej formie, ukończony został w późniejszym okresie)
- nr 50, z 8 XII, s. 3: nowo odsłonięty pomnik na grobie zmarłego tragicznie prezydenta Łodzi Mariana Cynarskiego

1930

- nr 46, z 9 XI, s. 1: fotoreportaż ze Świąta Zmarłych:
 - główna aleja cmentarna
 - pomnik na grobie strażaków
 - dzieci zapalające świece pod krzyżem w głównej alei
 - kwatery członków łódzkiego Koła Związku Inwalidów Wojennych RP

- kaplica przedpogrzebowa (mała)
- główna brama wejściowa na cmentarz
- pomnik kpt Benedykta Grzymały–Pęczkowskiego
- pomnik Antoniny Edmee–Heimanowej
- kwatera członków Związku Inwalidów Wojennych RP

1932

– nr 5, z 31 I, s. 1: członkowie organizacji skupionych w Kole łódzkim Federacji Obrońców Ojczyzny składają kwiaty na grobach powstańców styczniowych (24.01.1932)

– nr 45, z 6 XI, s. 2: fragment cmentarza w dniu Święta Zmarłych, kwatera nr
[na zdjęciu tablica nagrobna Ciesielskiego]

1933

– nr 45, z 5 XI, s. 3: fragment cmentarza podczas Święta Zmarłych

1934

– nr 44, z 4 XI: fotoreportaż z okazji Święta Zmarłych prezentujący najładniejsze pomniki cmentarza

s. 2: – pomnik na grobie kpt Stefana Pogonowskiego

– pomnik na grobie Józefa Sobolewskiego

– pomnik na grobie ks. Franciszka Pruskiego

s. 3 – mauzoleum rodziny Juliusza Heinzla (widok od strony południowo-zachodniej), przemysłowców łódzkich

– pomnik na grobie Andrzeja Rosickiego

– pomnik na grobie kpt Benedykta Grzymały–Pęczkowskiego

– mogiła powstańców 1863 r. poległych pod Dobrą

– pomnik na grobie rodziny Karola Hoffrichtera, przemysłowca łódzkiego

– pomnik na grobie Janusza Orlińskiego, aktora

s. 5: – pomnik na grobie Mariana Cynarskiego, prezydenta m. Łodzi

s. 6: – pomnik na inż. Edwarda i Józefy Wagnerów, przemysłowiec pabianicki, odlewnik

– nr 45, z 11 XI, s. 2: widok ogólny frontonu cmentarnej kaplicy przedpogrzebowej (małej) w dniu Święta Zmarłych

s. 6: – kwatera posterunkowych i oficerów policji Państwowej z Łodzi zmarłych lub poległych na służbie

– kwatera trzech łódzkich strażaków poległych podczas gaszenia pożaru w fabryce Angersteina

– podpis: „Stary Krzyż w głównej alei Starego Cmentarza katolickiego”

– „Zarzew”

1931

– nr 40, z 4 X, s. 3: fragment cmentarza; uroczystość złożenia kwiatów na grobie [kwatera ..., linia ..., rząd, grób.....] Kazimierza Łaskiewicza, ucznia Gimnazjum A. Zimowskiego, poległego podczas wojny polsko-rosyjskiej w 1920 r.

– ewangelickie

– część ewangelicka na tzw. „Starym” cmentarzu przy ul. Ogrodowej

porównaj: OSOBY – ANGERSTEIN Wilhelm (zm.), KONOPKA Wacław (rzeźbiarz), PISARSKI Józef (zm.), SCHEIBLER Karol I (zm.), SCHEIBLER Karol Wilhelm III (zm.)

Adres: ul. Ogrodowa 43.

BIBLIOGRAFIA:

[1] PIĄSTKA Zbigniew, *W cieniu alei cmentarnych. Przewodnik po cmentarzach przy ul. Ogrodowej i Srebrzyńskiej w Łodzi*. Łódź 1990

[2] DOMINIKOWSKI Jan, *Nekropolia Łodzi wielkoprzemysłowej*. Łódź 2004.

- [3] (MP.), *Anioł odzyska skrzydła*; [w:] „Dziennik Łódzki”, wyd. A, 28 IX 2004, nr 228, s. 7 (renowacja pomnika Sophie Biedermann)
[4] KACZYŃSKI Łukasz, *Tu spoczywają ojcowie potęgi Łodzi* [dot. mauzoleum Scheiblerów]; [w:] „Słoneczne strony (dod. do „Polska. Dziennik Łódzki“), 13 VIII 2012, s. 18.
[5] BONISŁAWSKI Ryszard, MAŁEK W., *Łódź zapamiętana. Stary Cmentarz. Część ewangelicka i prawosławna*. Łódź 2002.

1930

- nr 23, z 1 VI, s. 7: uroczystość odsłonięcia pomnika na grobie pastora Wilhelma Angersteina (zm. w 1928 r.)

1934

- nr 44, z 4 XI, s. 3: mauzoleum rodziny Scheiblerów; widok ogólny od frontu
– nr 45, z 11 XI, s. 6: pomnik na grobie aktora amerykańskiego – Iry Aldriga

– żołnierzy niemieckich k. Rzgowa

porównaj: **WOJNA** – I wojna światowa – Łódź i okolice

Powstał w 1914 r. we wsi Gadka Stara k. Rzgowa. Pochowano tu żołnierzy niemieckich i rosyjskich poległych w wielkiej bitwie pod Brzezunami, która rozegrała się pomiędzy a XI 1914 roku.

BIBLIOGRAFIA:

- [1], Zagrożony cmentarz wojskowy. Właściciele [Stefan i Juskiewicz] zajętego przez okupantów terenu domagają się od Skarbu odszkodowania w sumie 875 tys. złotych, [w:] „Głos Poranny”, 25 XI 1931, nr 323, s. 6

1928

- nr 34, z 19 VIII, s. 1: pomnik
s. 2: kaplica modrzewiowa

1929

- nr 49, z 1 XII, s. 6: główna aleja cmentarna

1934

- nr 8, z 25 II, s. 3: kaplica modrzewiowa

1935

- nr 48, z 1 XII, s. 2: główna aleja cmentarna wraz z górującym nad nim pomnikiem podczas święta 1 listopada

– prawosławne

porównaj: **OSOBY** – **KONOPKA** Wacław

– część prawosławna na tzw. „Starym” cmentarzu przy ul. Ogrodowej

Adres: ul. Srebrzyńska 41

BIBLIOGRAFIA:

- [1] PIĄSTKA Zbigniew, *W cieniu alei cmentarnych. Przewodnik po cmentarzach przy ul. Ogrodowej i Srebrzyńskiej w Łodzi*. Łódź 1990
[2] DOMINIKOWSKI Jan, *Nekropolia Łodzi wielkoprzemysłowej*. Łódź 2004.
[1] PIĄSTKA Zbigniew, *W cieniu alei cmentarnych. Przewodnik po cmentarzach przy ul. Ogrodowej i Srebrzyńskiej w Łodzi*. Łódź 1990.
[3] BONISŁAWSKI Ryszard, MAŁEK W., *Łódź zapamiętana. Stary Cmentarz. Część ewangelicka i prawosławna*. Łódź 2002.

– żydowskie

– tzw. „Nowy”

Adres: ul. Bracka

Oddany do użytku 10 X/..... 1892 roku (A. Kempa). Jest drugim cmentarzem żydowskim w Łodzi, tzw. „Nowy”. „Stary”, dziś już nie istniejący, znajdował się w okolicy obecnego skrzyżowania ulic Bazarowej i Zachodniej (wejście główne od nieistniejącej ul. Wesolej).

Do 19.... ulica odchodząca od ówczesnej Brzezińskiej (ob. Wojska Polskiego) i Wodąca do bramy głównej nosiła nazwę ul. Cmentarnej.

1929

– nr 48, z 24 XI, s. 7: uczestnicy pogrzebu Marcelgo Barcińskiego przed domem pogrzebowym (zginął w wypadku samochodowym w Warszawie)

7. CUKIERNIE

– Gostomskiego

Adres:

Sklep firmowy Fabryki Czekolady „Gostomski K. i S-ka” z siedzibą przy ul. Napiórkowskiego 23 (1926)

1926

– nr 50, z 12 XII, s. 8: nagrodzona złotym medalem wystawa sklepowa z modelem kościoła wykonanym z czekolady

– Pujdaka

porównaj: OSOBY – PUJDAK (właściciel), PUJDAK (żona właściciela)

Adres: 6 Sierpnia 2 (1935)

– sklep firmowy firmy produkcyjno-handlowej „Świtez” – mleczarnia–cukiernia otwartej w końcu 1935 r.
– uruchomiona w kon. lipca 1935 r.

1935

– nr 31, z 4 VIII, s. 2: uroczystość uruchomienia Firmy; właściciel, pracownicy, zdjęcie wykonane w siedzibie Firmy (**kon. VII 1935**)

– Piątkowskiego Józefa

Adres: pl. Wolności (centrala), Piotrkowska róg Moniuszki (cukiernia), Piotrkowska róg Nawrot (cukiernia)

Firma powstała w 19.... W 19.... przejęła znaną cukiernię i kawiarnię Roszkowskiego na rogu Nawrot i Piotrkowskiej, po II wojnie światowej, przez długi czas kawiarnia „Łodziańska”.

W grudniu 1937 r. uruchomiła po generalnym remoncie swoją cukiernię na pd-wsch. narożniku skrzyżowania ulic Nawrot i Piotrkowskiej. Poza znaczącym zwiększeniem jej powierzchni zastosowano tu po raz pierwszy w Łodzi system klimatyzacji, którego urządzenia pomieszczono w piwnicy pod lokalem.

1937

– nr 52, z 24 XII, s. 3: tekst reklamowy informujący o nowym otwarciu cukierni na rogu Nawrot i Piotrkowskiej bogato ilustrowany

– Roszkowskiego A.....

Adres: ul. Piotrkowska

1927

– nr 20, z 15 V, s. 3: widok ogólny budynku, w którym na parterze mieściła się cukiernia (3.05.1927)

– L. Zalewskiego

Firma lwowska, która w 1937 r. otworzyła w Łodzi swój sklep firmowy przy ul. Piotrkowskiej 162.

Adres:

1938

– nr 8, z 20 II, s. 5:

8. CYRKI

– Ciniselle'go

Na gościnnych występach w Łodzi we wrześniu 1924 roku.

1924

– nr 6, z 28 IX, s. 4: zespół cyrku „in corpore”

– „Colosseum”

1929

– nr 24, z 16 VI, s. 7: dwaj komicy tego cyrku w duecie „Din–Don”

– Cyrk rodziny Staniewskich

porównaj: OSOBY – „Balcaman”, pseud. (fakir), STANIEWSKA L....., STANIEWSKI Bronisław

9. CZERWONY KRZYŻ, oddział w Łodzi

porównaj: BIAŁY KRZYŻ

10. CZESI

patrz: MNIEJSZOŚCI NARODOWE w Łodzi – czeska

1928

– nr 18, z 29 IV, s. 3: wycieczka studentów czeskich z Pragi podczas zwiedzania fabryki Leonhardt'a, Woelker i Girbardt'a (20.04.1928)

11. CZYTELNIE

porównaj: BIBLIOTEKI

BIBLIOGRAFIA:

[1] Bibliofilska mapa Łodzi. Łódź 2007.

– Związku Legionistów Polskich

Adres: ul. G. Narutowicza 48.

1931

– nr 16, z 19 IV, s. 6: wewnątrz czytelnia

– Miejska Czytelnia Książek dla Dzieci i Młodzieży na Chojnach

Adres: Łódź–Chojny, ul. Podmiejska 21.

Powstała w 193... roku. Z podpisu („Łwl”, 1935/11): „(...) liczy 4.205 dzieł i 4.366 tomów. Frekwencja czytelników wynosiła w styczniu [1935 r.] 222 czytelników. Przeczytano 1.526 książek. Koło Przyjaciół Biblioteki pomaga w pracy organizując kurs introligatorski oraz teatr kukielkowy. Zespół kukielkowy zorganizował 16 przedstawień dla przedszkoli i szkół powszechnych.(...)”

1935

- nr 11, z 17 III, s. 2: - grupa dzieci-czytelników
 - widok ogólny jednego z pomieszczeń czytelní
- nr 12, z 24 III, s. 4: - zespół teatru kukielkowego „*in corpore*”
 - grupa słuchaczy Miejskiego Uniwersytetu Powszechnego, którego zajęcia odbywały się m.in. w tej czytelní

c.d. w przygotowaniu